

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นพื้นฐานในการกำหนดแนวทางในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ได้จัดแบ่งเนื้อหาออกเป็น 4 ตอน ดังนี้

1. ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับกลุ่มโรงเรียนประถมศึกษา
2. การนำหลักสูตร ไปใช้
3. การประเมินวิจัยเบื้องต้น
4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับกลุ่มโรงเรียนประถมศึกษา

การจัดการด้านการบริหารการศึกษา โดยระบบกลุ่มโรงเรียน ถือได้ว่าเป็น นวัตกรรมทางการศึกษาที่ได้รับความสนใจมากประการหนึ่งในรูปของการบริหารการศึกษา ด้วยความคาดหวังว่าโครงสร้างของระบบกลุ่มโรงเรียนในรูปแบบการบริหารจัดการศึกษาสู่ท้องถิ่น จะเป็นเครื่องมือในการเร่งรัดพัฒนาคุณภาพทางการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งมีวิวัฒนาการของการจัดตั้ง "กลุ่มโรงเรียน" (คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ 2530 หน้า 6-7) โดยสังเขปดังนี้

ปี พ.ศ. 2493 กระทรวงศึกษาธิการได้ร่วมกับองค์การยูนิเซฟ ดำเนินการโครงการทดลองนำร่องเพื่อพัฒนาการศึกษา โดยการรวมวิธีทำงานของกลุ่มโรงเรียนขึ้นเป็นครั้งแรกที่จังหวัดฉะเชิงเทรา มีเจตนาที่จะกระตุ้นคณะครูในโรงเรียนที่มีความพร้อมอยู่แล้วให้ช่วยเหลือครูในโรงเรียนขนาดเล็กที่มีปัญหาในการจัดการเรียนการสอน แต่ยังเป็นการกระทำที่อาศัยความสมัครใจ มิได้เกี่ยวข้องกับการบริหารการศึกษา

ปี พ.ศ. 2502 กรมสามัญศึกษาได้นำระบบกลุ่มโรงเรียนกลับมาใช้เพื่อเป็นการปรับปรุงการบริหารโรงเรียนประจำภาค และโรงเรียนเทศบาลและช่วยแบ่งเบาภาระงานของ

ศึกษาดูงานอำเภอ โดยมีหลักการให้โรงเรียนต่าง ๆ ช่วยเหลือและควบคุมดูแลกันเองเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้อยู่ในระดับที่ใกล้เคียงกัน ในปี พ.ศ. 2507 กรมสามัญศึกษาซึ่งยังคงมีหน้าที่ดูแลการศึกษาประชาบาลอยู่ได้ปรับปรุงวิธีการบริหารกลุ่มโรงเรียน เพื่อให้โรงเรียนสมาชิกสามารถทำงานร่วมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น จนกระทั่งปี พ.ศ. 2509 เมื่อมีการโอนการศึกษาประชาบาลเข้าไปอยู่ในสังกัดของกระทรวงมหาดไทย องค์การบริหารส่วนจังหวัดจึงมีหน้าที่ในการดูแล การศึกษาส่วนท้องถิ่น ความคิดในการบริการการศึกษาในกลุ่มโรงเรียนก็ยังมีอยู่แต่ไม่มีแนวทางในการดำเนินงานที่ชัดเจนนัก

จนกระทั่งปลายปี พ.ศ. 2523 การศึกษาประชาบาลเดิมได้โอนเข้ามาอยู่ในสังกัดของกระทรวงศึกษาธิการอีกครั้งหนึ่ง ภายใต้การควบคุมดูแลของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ และด้วยความเชื่อมั่นว่าระบบกลุ่มโรงเรียนจะสามารถกระจายอำนาจทางการศึกษาจากส่วนกลางไปสู่ส่วนท้องถิ่นมากขึ้น จึงอาศัยอำนาจในมาตราที่ 29 แห่งพระราชบัญญัติคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ออกระเบียบคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ว่าด้วยกลุ่มโรงเรียนประถมศึกษา พ.ศ. 2523 ซึ่งสรุปสาระสำคัญดังนี้

การจัดกลุ่มโรงเรียน ให้รวมโรงเรียนจำนวน 7 - 10 โรงเรียนเป็นกลุ่มโรงเรียน ซึ่งสามารถแบ่งกลุ่มตามสภาพพื้นที่ทางภูมิศาสตร์หรือการปกครอง หรือความสะดวกทางคมนาคม และกำหนดโรงเรียนที่เหมาะสมภายในกลุ่มเป็นที่ทำการของกลุ่มโรงเรียน

ขอบข่ายงานของกลุ่มโรงเรียน ให้ดำเนินการร่วมมือช่วยเหลือสนับสนุนกัน ทั้งในทางกำลังงานและกำลังความคิด ในการปรับปรุงส่งเสริมโรงเรียนในงานด้านต่าง ๆ ดังนี้

1. งานวิชาการ
2. งานอาคารสถานที่
3. งานบุคลากร
4. งานกิจการนักเรียน
5. งานธุรการและการเงิน
6. งานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

การบริหารกลุ่มโรงเรียน ให้ตั้งคณะกรรมการกลุ่มโรงเรียน ประกอบด้วย ครูใหญ่ อาจารย์ใหญ่ ผู้อำนวยการ โรงเรียนทุกโรงเรียนภายในกลุ่มเป็นกรรมการ โดยตำแหน่ง และ

ข้าราชการครูที่เป็นผู้สอนจำนวนกึ่งหนึ่งของกรรมการ โดยตำแหน่ง ถ้ามีเศษให้นับ เป็นหนึ่ง โดยกำหนดให้กรรมการกลุ่ม มีหน้าที่ในการบริหารงานดังนี้

1. วางแผนปรับปรุง โรงเรียนตามขอบข่ายงานภายในกลุ่มและปฏิบัติให้สอดคล้องกับการจัดการศึกษาของอำเภอ จังหวัดและแผน นโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ
 2. พิจารณาให้ความเห็นชอบแผนงานหรือ โครงการดำเนินการปรับปรุงแต่ละโรงเรียนภายในกลุ่ม
 3. พิจารณาให้ความเห็นชอบ ในการพัฒนาบุคลากรภายในกลุ่ม
 4. ให้มีการประสานงานและความร่วมมือระหว่าง โรงเรียนภายในกลุ่มและชุมชน เพื่อดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ
 5. เสนอแนะงบประมาณประจำปีของ โรงเรียนภายในกลุ่ม
 6. ติดตามผลการปฏิบัติงานและดูแลความประพฤติของข้าราชการครูภายในกลุ่ม
 7. เสนอแนะการพิจารณาความดีความชอบประจำปีของข้าราชการครูภายในกลุ่ม
 8. วางแผนงานสำรวจและดำเนินการตามพระราชบัญญัติประถมศึกษา เพื่อให้เด็กเข้าเรียนอย่างทั่วถึง
 9. ประเมินผลการปฏิบัติงานของ โรงเรียนภายในกลุ่ม
 10. ปฏิบัติงานอื่นตามที่คณะกรรมการการประถมศึกษาอำเภอหรือจังหวัดมอบหมาย
- วิวัฒนาการของกลุ่มโรงเรียนที่ได้ปฏิบัติมา 30 ปี ก่อนการออกระเบียบรองรับนั้น ได้รับการตอบสนองบ้างจากหน่วยงานที่รับผิดชอบ และสานต่อแนวความคิดของกลุ่มโรงเรียนเรื่อยมา หลังจากการออกระเบียบว่าด้วยกลุ่มโรงเรียนแล้วมีผลทำให้กลุ่มโรงเรียนตื่นตัวยิ่งขึ้น แต่ก็ยังมีข้อจำกัดเกี่ยวกับ โครงสร้างและบทบาทหน้าที่ของกลุ่มที่ไม่เอื้ออำนวยต่อการบริหารของกลุ่ม เพราะจากรายงานฉบับแรกเกี่ยวกับกลุ่มโรงเรียนภายในได้ระบียบกลุ่ม พ.ศ. 2523 ที่คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (อ้างใน ประกอบ คุณารักษ์ และ อำนวย ศรีธัญชัย 2529 หน้า 98-99) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับองค์กร และโครงสร้างการบริหารงานกลุ่มโรงเรียนในฝันที่จังหวัดสระบุรีและจังหวัดอุบลราชธานี พบว่า ระดับความร่วมมือของโรงเรียนในกลุ่มทดลองมีระดับต่ำมาก ในเรื่องการเตรียมการสอน สื่อการสอน การแลกเปลี่ยนครูอาจารย์

การหมุนเวียนครูและวัสดุอุปกรณ์ หรือการให้ยืมเครื่องมือเครื่องใช้ เพื่อได้ช่วยเหลือกันในกลุ่ม ได้ร่วมมือช่วยเหลือสนับสนุนกันทั้งในทางกำลังงานและกำลังความคิด ในขอบข่ายงานทั้ง 6 งาน ให้บรรลุเป้าหมายในการพัฒนาคุณภาพทางการศึกษา นอกจากนี้กลุ่มโรงเรียนยังมีปัญหาที่เกิดขึ้นระหว่างโรงเรียน ดังที่ ศรศักดิ์ อ้วนล้วน (2526 หน้า 18) ประจบ วงศ์ปัทมา (2527 หน้า 17) วีระ เส่าโกมุต (2527 หน้า 7) อ้อม ประพนอม (2527 หน้า 14) และ สุธรรม อุบลไธสง (2528 หน้า 19) ได้กล่าวสอดคล้องกันว่าโรงเรียนส่วนใหญ่ยังมุ่งทำงานของตน ไม่ได้ใจที่จะช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ไม่สนใจกิจกรรมของโรงเรียนอื่นๆ ต่างคนต่างทำงานเป็นเอกเทศ ทำให้ขาดความช่วยเหลือกันอย่างจริงจังของโรงเรียนในกลุ่ม ส่วนในด้านบุคลากรนั้นบางคนไม่ให้ความร่วมมือกับกลุ่มเท่าที่ควร ทั้งยังไม่คำนึงถึงอุดมการณ์และเป้าหมายในการบริหารงานระดับกลุ่มโรงเรียน และดำเนินการบริหารงานกลุ่มโรงเรียนตามคำสั่งของสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอหรือจังหวัด โดยมีได้มอบหมายหรือกำหนดให้บุคลากรภายในกลุ่มรับผิดชอบงานของกลุ่มโรงเรียน เพราะขาดการวางแผนงานล่วงหน้า ทำให้การบริหารงานของกลุ่มเป็นไปอย่างล่าช้า และจากการศึกษาสมรรถภาพครูวิชาการกลุ่มโรงเรียนประถมศึกษา โดย สนั่น มีนันทมาก (2526 หน้า 28) พบว่า ครูวิชาการกลุ่มโรงเรียนประถมศึกษา มีสมรรถภาพทางการสอนต่ำกว่าเกณฑ์ 5 หมวด คือ งานหลักสูตร งานการสอน งานวัดและประเมินผล งานนิเทศการศึกษา และงานกิจกรรมทางวิชาการ ซึ่ง วีระ เส่าโกมุต (2527 หน้า 6) ก็ได้กล่าวไว้เช่นเดียวกันว่า ครูวิชาการบางท่านไม่มีความถนัดทางด้านวิชานั้น ๆ ไม่สามารถที่จะออกนิเทศวิชานั้น ๆ ได้

นอกจากปัญหาเรื่องบทบาทหน้าที่ของกลุ่มที่ไม่เอื้ออำนวยทั้งในด้านการให้ความร่วมมือการบริหารงานบุคลากรและสมรรถภาพของบุคลากรดังกล่าวแล้ว การทำงานโดยระบบกลุ่มยังยังมีปัญหาในเรื่องโครงสร้าง อำนาจหน้าที่ตามสายงาน เพราะบุคลากรกลุ่มโรงเรียนมีเฉพาะอำนาจหน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติแต่ไม่มีอำนาจในการบังคับบัญชา ที่จะทำให้ผู้บริหารโรงเรียนในกลุ่มปฏิบัติตามที่ได้ตกลงกันไว้ สายงานกลุ่มยังซับซ้อนกับสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ

จากผลงานวิจัยและบทความข้างต้น สามารถสรุปได้ว่ากลุ่มโรงเรียนยังไม่สามารถทำงานได้อย่างเต็มที่และมีประสิทธิภาพเท่าที่ควร ด้วยข้อจำกัดจากหลาย ๆ ฝ่ายด้วยกัน แต่ที่เด่นชัดก็คือ คณะกรรมการกลุ่มยังไม่ทุ่มเทความสามารถของตนให้กับกลุ่มอย่างเต็มที่ ทำให้การ

พัฒนาการทางการศึกษาโดยระบบกลุ่มเป็นไปอย่างค่อนข้างช้า สำหรับในเรื่องโครงสร้างของกลุ่มโรงเรียนนั้น ประกอบ คุณารักษ์ และ อัมพน ศรัณย์ชัย (2529 หน้า 107) สรุปผลเกี่ยวกับความไม่ชัดเจนในด้านโครงสร้างอำนาจไว้ว่าคณะกรรมการกลุ่มโรงเรียนยังไม่เข้าใจบทบาท มาตรการดำเนินงาน และการควบคุมอย่างชัดเจน ไม่สามารถแยกแยะได้ว่าตนเองควรรับผิดชอบหน้าที่อย่างไร ไม่สามารถสรุปได้อย่างแน่ชัดว่าหน้าที่และงานของคณะกรรมการกลุ่มและประธานกลุ่มดำเนินงาน โดยได้ใช้กระบวนการกลุ่มโรงเรียน นอกจากนั้นผู้วิจัยดังกล่าวได้เสนอให้ทางคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ แก้ไขระเบียบว่าด้วยกลุ่มโรงเรียนประถมศึกษา พ.ศ. 2523 ในเรื่องอำนาจหน้าที่ของกลุ่ม คณะกรรมการกลุ่มและประธานกลุ่ม

จากการค้นพบข้อจำกัดของการดำเนินงานภายในระบบกลุ่ม และเพื่ออำนวยความสะดวกในการแลกเปลี่ยนประสบการณ์การบริหาร รวมทั้งการถ่ายเททรัพยากรทุกด้านไปช่วยเหลือกันให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2529 เอกสารอัดสำเนา) จึงได้ปรับปรุงแก้ไขระเบียบว่าด้วยกลุ่มโรงเรียน เพื่อที่จะใช้เป็นเครื่องมือในการดำเนินงานให้เหมาะสมยิ่งขึ้น ซึ่งมีสาระสรุปได้ดังนี้

ส่วนที่ 1 หลักการทั่วไปในการดำเนินงานของกลุ่มโรงเรียนประถมศึกษา แยกได้ 3 ประการ ดังนี้

เจตนารมณ์ เพื่อปรับปรุงประสิทธิภาพการบริหารงานและจัดตั้งเป็นหน่วยงานสำคัญในการกระตุ้นการดำเนินงานให้มีการพัฒนาคุณภาพการศึกษา

จุดประสงค์

1. เพื่อให้โรงเรียนในกลุ่มร่วมมือกันดำเนินงานพัฒนาคุณภาพการประถมศึกษา
2. เพื่อให้โรงเรียนในกลุ่มใช้ทรัพยากรในการดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอนร่วมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ
3. เพื่อให้กลุ่มโรงเรียนเป็นองค์กรที่ส่งเสริมให้เกิดความเสมอภาคกันในการใช้ทรัพยากรระหว่างโรงเรียน

เป้าหมาย เพื่อให้โรงเรียนภายในกลุ่มให้ความร่วมมือ สนับสนุนกันในด้านวัสดุอุปกรณ์ กำลังงานและกำลังความคิด เพื่อปรับปรุงพัฒนาคุณภาพการศึกษา

ส่วนที่ 2 โครงสร้างของกลุ่มโรงเรียนประถมศึกษา กำหนดแนวทางในการปฏิบัติไว้ดังนี้

1. รวมโรงเรียนซึ่งอยู่ในเขตรับผิดชอบของสำนักงานการประถมศึกษา/กิ่งอำเภอ จำนวน 7-10 โรงเรียน เป็น 1 กลุ่มโรงเรียน
2. จัดตั้งสำนักงานกลุ่มเป็นศูนย์กลางของการบริหารโรงเรียน โดยดำเนินการจัดตั้งศูนย์วิชาการกลุ่ม และห้องสมุดกลุ่มโรงเรียนขึ้นภายในสำนักงานกลุ่มด้วย
3. จัดตั้งคณะกรรมการกลุ่มซึ่งประกอบด้วย ประธานกลุ่ม ผู้บริหารโรงเรียนทุกโรงเรียนภายในกลุ่ม ครูผู้สอนที่ได้รับเลือกตั้งจำนวนกึ่งหนึ่งของจำนวนโรงเรียนภายในกลุ่ม ถ้ามีเศษให้เพิ่มอีก 1 คน ให้หัวหน้าสำนักงานกลุ่มเป็นกรรมการและเลขานุการ ทำหน้าที่ตามวาระปกติคราวละ 4 ปีการศึกษา แต่ไม่เกินสองวาระติดต่อกัน
4. จัดตั้งหัวหน้าสำนักงาน และครูวิชาการสำนักงานไม่เกินสองคน เพื่อปฏิบัติหน้าที่ ณ สำนักงานกลุ่ม
5. จัดตั้งครูวิชาการกลุ่มจำนวน 6 คน โดยแยกตามกลุ่มประสบการณ์ ๆ ละหนึ่งคน ยกเว้นกลุ่มทักษะ ให้มีครูวิชาการกลุ่มทักษะภาษาไทยหนึ่งคน และกลุ่มทักษะคณิตศาสตร์หนึ่งคน
6. กลุ่มโรงเรียนมีฐานะ เป็นองค์กร เพื่อให้เกิดความร่วมมือในการดำเนินงานพัฒนาคุณภาพการศึกษา แต่ไม่เป็นองค์กรในสายบังคับบัญชา

ส่วนที่ 3 อำนาจและหน้าที่ของกลุ่มโรงเรียนประถมศึกษา ในระเบียบว่าด้วยกลุ่มโรงเรียนประถมศึกษา พ.ศ. 2529 ได้กำหนดอำนาจหน้าที่เฉพาะตำแหน่ง ให้แก่บุคลากรกลุ่ม เพื่อให้การดำเนินงานของกลุ่มโรงเรียนเป็นไปตามเป้าหมายไว้แก่ ประธานกลุ่ม คณะกรรมการกลุ่ม หัวหน้าสำนักงาน ครูวิชาการสำนักงาน และครูวิชาการกลุ่มประสบการณ์ไว้ดังนี้

1. ความคุม กำกับ ดูแล และนิเทศ การปฏิบัติงานของโรงเรียนภายในกลุ่มและของสำนักงานกลุ่ม
2. รายงานผลการปฏิบัติงานประจำปีของกลุ่มโรงเรียนต่อหัวหน้าการประถมศึกษา - อำเภอ

3. รายงานผลการปฏิบัติงานประจำปีของผู้บริหาร โรงเรียน หัวหน้าสำนักงานและครูวิชาการสำนักงานภายในกลุ่มโรงเรียนต่อหัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอ
4. เสนอการแต่งตั้งหัวหน้าสำนักงานกลุ่ม และครูวิชาการสำนักงานต่อหัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอ
5. ประสานงานวางแผน และดำเนินการนิเทศร่วมกับศึกษานิเทศก์อำเภอ
6. ปฏิบัติงานอื่น ๆ ที่สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอมอบหมาย

คณะกรรมการกลุ่ม มีอำนาจและหน้าที่ดังต่อไปนี้

1. พิจารณาให้ความเห็นชอบแผนงานและ โครงการของกลุ่มโรงเรียน
2. พิจารณาให้ความเห็นชอบแนวทางพัฒนางานวิชาการที่โรงเรียนในกลุ่มดำเนินงานร่วมกัน
3. รายงานผลการปฏิบัติงานประจำปีของข้าราชการครู และลูกจ้างประจำกลุ่มโรงเรียนต่อหัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอ
4. พิจารณาอนุมัติการจัดสรรงบประมาณประจำปีของกลุ่มโรงเรียน

หัวหน้าสำนักงานกลุ่ม มีอำนาจและหน้าที่ไว้ดังนี้

1. รับผิดชอบการบริหารงานของสำนักงานกลุ่ม ศูนย์วิชาการกลุ่ม และห้องสมุดกลุ่มโรงเรียน
2. รับผิดชอบในการดำเนินงานของครูวิชาการสำนักงานและครูวิชาการ
3. เสนอแผนงานและ โครงการเพื่อดำเนินงานของกลุ่มโรงเรียน ตามนโยบายของสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอต่อคณะกรรมการกลุ่ม
4. เสนอแนวทางพัฒนางานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนต่อคณะกรรมการกลุ่ม
5. จัดเตรียมข้อมูลเกี่ยวกับการพิจารณาผลการปฏิบัติงานประจำปีของข้าราชการครูและลูกจ้างประจำภายในกลุ่มโรงเรียนเพื่อเสนอต่อประธานกลุ่ม หรือคณะกรรมการกลุ่มแล้วแต่กรณี

6. จัดเตรียมข้อมูลเกี่ยวกับงบประมาณประจำปีของกลุ่มโรงเรียน
7. จัดทำรายงานประจำปีของกลุ่มโรงเรียนเสนอต่อคณะกรรมการ
8. ปฏิบัติงานธุรการของคณะกรรมการกลุ่ม
9. ดำเนินงานภายในสำนักงานกลุ่มเพื่อให้มีประสิทธิภาพ
10. ปฏิบัติงานอื่น ๆ ตามที่ได้รับมอบหมายจากประธานกลุ่มหรือคณะกรรมการกลุ่ม

ครูวิชาการสำนักงานกลุ่ม มีอำนาจหน้าที่ดังนี้

1. ปฏิบัติงานเกี่ยวกับศูนย์วิชาการกลุ่ม โรงเรียนและห้องสมุดกลุ่มโรงเรียน
2. ช่วยเหลือสนับสนุนการปฏิบัติงานของครูวิชาการกลุ่ม
3. ปฏิบัติงานทางวิชาการอื่น ๆ ตามที่ได้รับมอบหมายจากประธานกลุ่ม หรือหัวหน้า

สำนักงาน

ครูวิชาการกลุ่ม มีหน้าที่ปฏิบัติการสอนและพัฒนาการสอน ในกลุ่มประสบการณ์ที่ตน
รับผิดชอบให้เป็นแบบอย่างที่ดีแก่ครูภายในกลุ่มโรงเรียน และมีหน้าที่ปฏิบัติงานอื่น ๆ ดังต่อไปนี้

1. เป็นคณะทำงานในการวางแผนการเรียนการสอน
2. ให้คำปรึกษาแก่คณะกรรมการกลุ่มโรงเรียน ในการพิจารณาแนวทางพัฒนาทาง

วิชาการ

3. เป็นผู้นำในการให้บริการของศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียน และห้องสมุดกลุ่ม-

โรงเรียน

4. เป็นวิทยากรด้านวิชาการของกลุ่มโรงเรียน
5. เป็นคณะทำงานในการประเมินผลทางวิชาการของกลุ่มโรงเรียน

6. ปฏิบัติงานอื่น ๆ ตามที่คณะกรรมการกลุ่มโรงเรียนมอบหมาย

จากระเบียบคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ว่าด้วยกลุ่มโรงเรียน หมวด 3

ข้อที่ 24 (1) และข้อที่ 27 (1) ให้หัวหน้าสำนักงานและครูวิชาการสำนักงานรับผิดชอบเกี่ยวกับศูนย์วิชาการกลุ่มในโรงเรียน และห้องสมุดกลุ่มโรงเรียนเพื่อเป็นการบริการสนับสนุน การจัดการเรียนการสอนแก่โรงเรียนภายในกลุ่ม ทั้งนี้มุ่งเพื่อปรับปรุงคุณภาพทางการศึกษาให้ดีขึ้น โดยที่ศูนย์วิชาการมีภารกิจที่จะต้องปฏิบัติดังนี้ (คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ 2530

1. วางแผนการดำเนินงานศูนย์วิชาการกลุ่ม เพื่อสนับสนุนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียน
2. ดำเนินการผลิตค้นหา ทดลองเกี่ยวกับสื่อและเทคนิควิธีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน
3. จัดระบบเก็บรักษาอุปกรณ์สื่อการเรียนการสอน หนังสือและสิ่งพิมพ์ให้เป็นหมวดหมู่
4. จัดระบบบริการอุปกรณ์ สื่อการเรียนการสอน หนังสือและสิ่งพิมพ์
5. จัดทำสถิติข้อมูลที่เป็นประจำในการพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของโรงเรียนภายในกลุ่ม
6. ให้ความรู้แนะนำ ส่งเสริมการใช้อุปกรณ์ สื่อการเรียนการสอนตลอดจนเทคนิควิธีการแก่ครูภายในกลุ่มโรงเรียนและบุคลากรที่เกี่ยวข้อง
7. สนับสนุนเครื่องมือ อุปกรณ์และสื่อเพื่อพัฒนาบุคลากรและงานอื่น ๆ ของกลุ่ม
8. ประสานงานกับศูนย์วิชาการจังหวัด สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ/กิ่งอำเภอ ตลอดจนบุคลากรที่เกี่ยวข้อง เพื่อประโยชน์ในการใช้ทรัพยากรร่วมกันอย่างมีคุณภาพ
9. ประเมินผลและรายงานผลการปฏิบัติงานศูนย์วิชาการกลุ่ม โรงเรียนให้ผู้เกี่ยวข้องทราบ
10. ปฏิบัติงานด้านอื่น ๆ ที่ได้รับมอบหมายจากคณะกรรมการกลุ่ม

ศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียนเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มโรงเรียน ที่สนับสนุนการดำเนินงานเพื่อพัฒนาคุณภาพการประถมศึกษา ซึ่งแบ่งการบริหารงานภายในศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียนออกเป็น 3 งาน คือ งานเลขานุการ งานผลิต และงานห้องสมุด โดยอยู่ภายใต้การควบคุมดูแลส่งเสริมของคณะกรรมการกลุ่มที่มีหัวหน้าสำนักงานกลุ่มเป็นหัวหน้าคณะทำงาน ครูวิชาการสำนักงานเป็นคณะทำงานและเลขานุการ ซึ่งบุคลากรผู้รับผิดชอบข้างต้นมีหน้าที่ในงานทั้ง 3 งาน ดังนี้คือ (คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ 2530 หน้า 25-35)

1. งานเลขานุการ มีหัวหน้าสำนักงานกลุ่ม และครูวิชาการสำนักงานกลุ่ม โรงเรียนเป็นผู้รับผิดชอบ และมีหน้าที่ต่อไปนี้
 - 1.1 รับผิดชอบงานธุรการของศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียน
 - 1.2 ประสานแผนงาน/โครงการทางการเรียนการสอน การบริหารและการนิเทศของโรงเรียนต่าง ๆ ภายในกลุ่ม
 - 1.3 ประสานงานและแจกจ่ายงานแก่ฝ่ายงานผลิต และงานบริการ ให้ดำเนินการตามแผนงาน/โครงการ
 - 1.4 ประสานงานในการจัดอบรมหรือประชุมปฏิบัติการที่จัดขึ้นภายในกลุ่ม
 - 1.5 เก็บรวบรวมสถิติข้อมูลต่าง ๆ ของโรงเรียนทุกโรงภายในกลุ่ม
 - 1.6 ประเมินผลการดำเนินงานทั้งงานโครงการ และงานประจำของศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียน
 - 1.7 จัดทำรายงานผลการดำเนินงานที่ได้ประเมินแล้ว ต่อคณะกรรมการบริหารศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียน
2. งานผลิต มีครูประจำศูนย์วิชาการกลุ่ม โรงเรียน และครูวิชาการกลุ่มประสบการณ์ 6 คน เป็นผู้รับผิดชอบ และมีหน้าที่ต่อไปนี้
 - 2.1 ผลิตและจัดหาอุปกรณ์ สื่อการเรียนการสอนตามแผนงาน/โครงการ
 - 2.2 พัฒนาเทคนิควิธีการในการผลิตและการใช้สื่อ/เครื่องมือเพื่อการเรียน การสอน การนิเทศ และการบริหาร
 - 2.3 ซ่อมบำรุงอุปกรณ์และสื่อการเรียนการสอนที่ชำรุดให้อยู่ในสภาพที่จะใช้งานได้
 - 2.4 ให้คำแนะนำปรึกษาแก่ครูภายในกลุ่ม โรงเรียนเกี่ยวกับเทคนิคในการผลิต การใช้อุปกรณ์หรือสื่อการเรียนการสอนและวิธีการสอน
 - 2.5 ให้ความร่วมมือในการผลิตสื่อ หรืองานฝีมือในการประดิษฐ์ ตกแต่งในการจัดกิจกรรมพิเศษของกลุ่มโรงเรียน เช่น งานนิทรรศการ งานอบรมหรือประชุมปฏิบัติการ
3. งานห้องสมุด มีครูวิชาการสำนักงานกลุ่มและครูวิชาการประจำกลุ่มประสบการณ์ เป็นผู้รับผิดชอบ และมีหน้าที่ดังต่อไปนี้
 - 3.1 จัดระบบการเก็บรักษา เครื่องมือ อุปกรณ์ และสื่อการเรียนการสอน
 - 3.2 ร่างระเบียบการให้บริการเครื่องมือ อุปกรณ์ และสื่อการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมการใช้ให้เพียงพอทั่วถึง และประหยัด
 - 3.3 ให้คำปรึกษา แนะนำ เกี่ยวกับการใช้อุปกรณ์และสื่อการเรียนการสอน ขณะที่ครูมาใช้บริการ
 - 3.4 รวบรวมสถิติการให้บริการของโรงเรียนต่าง ๆ ภายในกลุ่ม และประชาสัมพันธ์ให้ทราบเพื่อกระตุ้นให้โรงเรียนต่าง ๆ สนใจใช้บริการมากขึ้น

สำหรับงานห้องสมุดกลุ่มโรงเรียนนั้นสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ได้สนับสนุนให้ทุกโรงเรียนจัดมุมหนังสือ และห้องสมุดขึ้นแต่ด้วยข้อจำกัดในเรื่องงบประมาณ จึงได้ดำเนินการจัดตั้งไว้ที่สำนักงานกลุ่ม ซึ่งได้เริ่มดำเนินการปรับปรุงห้องสมุดกลุ่มโรงเรียน ในช่วงของแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติระยะที่ 5 (พ.ศ. 2525-2529) จึงจัดให้มีโครงการนำร่องเพื่อปรับปรุงคุณภาพทางประถมศึกษา โดยได้จัดตั้งศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียนขึ้นที่จังหวัดปัตตานีและศรีสะเกษในช่วงปีพุทธศักราช 2526-2527 และได้รับการสนับสนุนด้านค่าใช้จ่ายจากธนาคารโลกซึ่งเป็นโครงการที่นับได้ว่าส่งผลเป็นอย่างดีต่อการส่งเสริมและพัฒนาระบบกลุ่มโรงเรียน (ประกอบ คูณรักษ์ และ อำพน ศรีนัย (2529 หน้า 12) ทั้งยังสามารถจัดการสารคดีกิจกรรมการเรียนการสอน และกิจกรรมเสริมการเรียนการสอน ตลอดจนสร้างสื่อเอกสารและบริการทุกโรงเรียนภายในกลุ่ม โดยมีลักษณะของการบริการดังนี้ (คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ 2530 หน้า 10)

1. ให้บริการภายในห้องสมุดกลุ่มโรงเรียน เป็นหน้าที่โดยตรงในการดำเนินงาน และให้บริการแก่ผู้ที่มาขอใช้ห้องสมุดในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน
2. บริการทั่วไป เป็นบริการหนังสือให้กับโรงเรียนต่าง ๆ ในกลุ่มโรงเรียน และนำกิจกรรมเสริมการเรียนการสอนไปบริการเสนอแนะแก่ครู นักเรียน และบุคลากรที่เกี่ยวข้องภายในกลุ่มโรงเรียน
3. สร้างสื่อเอกสาร คือเอกสารในห้องสมุดกลุ่มที่ครูวิชาการสำนักงานกลุ่มโรงเรียนสร้างขึ้น เพื่ออำนวยความสะดวกการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และกิจกรรมเสริมการเรียน อาจจะเป็นเอกสารดังต่อไปนี้ คู่มือการใช้หนังสือ หนังสือสำหรับเด็ก จุลสาร แนะนำการจัดกิจกรรมห้องสมุด กฤตภาคซึ่งหมายถึงข้อความต่าง ๆ ที่ตัดจากหนังสือพิมพ์ วารสารหรือหนังสืออื่น ๆ มาจัดให้เข้าระบบห้องสมุด เพื่อความสะดวกในการให้บริการแก่โรงเรียนต่าง ๆ ภายในกลุ่มโรงเรียน

ทั้งงานศูนย์วิชาการและงานห้องสมุดกลุ่มล้วนแต่เป็นงานสนับสนุนงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียน ที่มีขอบข่ายครอบคลุมในด้านการจัดการผลิต การทดลองการนำไปใช้ การให้บริการทั่วไป การจัดระบบในการยืม-ส่ง การประสานงานและการติดตามผล โดยมีจุดมุ่งหมายในการเปิดโอกาสให้กลุ่มโรงเรียนได้จัดระบบในการบริหารงานวิชาการ ได้ตามศักยภาพ และตอบสนองกับสภาพแวดล้อมหรือความต้องการของกลุ่มโรงเรียนเอง ทั้งนี้จากการกำหนดรูปแบบและ

แผนงานนั้นเอง โดยคณะกรรมการกลุ่มจะเป็นผู้ที่ให้ความเห็นชอบ อันจะนำไปสู่การพัฒนา
การเรียนการสอนภายในกลุ่มโรงเรียนเองให้มีประสิทธิภาพในที่สุด

การนำหลักสูตร ไปใช้

การนำหลักสูตร ไปใช้ เพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายนั้น เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการพัฒนา
หลักสูตรที่นำหลักสูตรระดับเอกสาร หรือหลักสูตรแม่บทไปสู่การปฏิบัติจริงในโรงเรียน ซึ่ง
อวิตา จันตรา (Chandra, 1977 อ้างใน สันต์ ธรรมบำรุง 2527 หน้า 119) ได้ให้
ทัศนะไว้ว่า เป็นการใช้อุปกรณ์การเรียนการสอน แบบเรียนและทรัพยากรต่าง ๆ เพื่อให้เกิด
ประโยชน์แก่ผู้เรียน

สุมิตร คุณากร (2518 หน้า 130) กล่าวถึงกิจกรรม 3 ประเภทที่เกี่ยวข้องกับ
การนำหลักสูตร ไปใช้ คือ การแปลงหลักสูตรไปสู่การสอน การจัดปัจจัยและสภาพต่างๆ ภายใน
โรงเรียนให้หลักสูตรบรรลุถึงเป้าหมาย และการสอนของครู

จากความหมายของการนำหลักสูตร ไปใช้ดังกล่าวข้างต้น มีความหมายอยู่เฉพาะการ
นำตัวหลักสูตรแบบแผน ไปปฏิบัติ โดยอาศัยการบริหารงานทางด้านวิชาการของโรงเรียนและ
การจัดปัจจัยเพื่อสนับสนุนกิจกรรมการเรียนการสอนของครู ซึ่ง อานาจ จันทรเป็น (2532
หน้า 7-10) ได้เสนอแนะการนำหลักสูตร ไปใช้ระดับ โรงเรียนในงานรับผิดชอบของผู้บริหาร
ด้านการนิเทศและการสอน การกำหนดแบบแผนงานอย่างเป็นระบบที่สอดคล้องกับสภาพปัญหา
และความต้องการเพิ่มเติมไว้ พร้อมทั้งสรุปภารกิจที่สำคัญในการนำหลักสูตร ไปใช้ออกเป็น
4 ประเด็นดังนี้

1. การศึกษาวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน ปัญหา ความต้องการและทรัพยากร ซึ่งหมายถึง
การศึกษาวิเคราะห์สถานการณ์ปัจจุบัน เพื่อรวบรวมข้อมูลในด้านต่าง ๆ ต่อไปนี้

1.1 ศึกษาเอกสารหลักสูตรทุกชนิด เพื่อทำความเข้าใจเจตนารมณ์ของหลักสูตร
ให้ชัดเจน โดยเฉพาะส่วนที่เป็นจุดหมายของหลักสูตร จุดประสงค์ของหมวดวิชาและจุดประสงค์
รายวิชา

1.2 ศึกษาสภาพปัญหา เช่น ปัญหาด้านผู้เรียน ผู้สอน วัสดุอุปกรณ์ ระเบียบปฏิบัติ
ตลอดจนปัญหาด้านการบริหาร

1.3 ศึกษาความรู้เฉพาะด้าน เช่น ความเจริญก้าวหน้า หรือการพัฒนาของวิชาการเฉพาะด้าน

1.4 ศึกษาความต้องการ เช่น ความต้องการของชุมชนหรือสังคม ความต้องการของสถาบันอาชีพ สถาบันระดับสูง และความต้องการของผู้เรียน

1.5 ศึกษาทรัพยากร เช่น ทรัพยากรบุคคล อาคารสถานที่ วัสดุอุปกรณ์ และงบประมาณของสถาบันและท้องถิ่น

2. การกำหนดแผนการสอน นับได้ว่าเป็นหัวใจของการทำงานที่จะนำมาซึ่งผลสัมฤทธิ์ ถึงแม้ว่ามีรูปแบบและขั้นตอนในการวางแผนอยู่มากมายแต่สิ่งที่จะต้องคำนึงถึงก็คือคำถามสำคัญๆ ว่าสอนใคร สอนทำไม สอนอะไร สอนอย่างไร มีแหล่งวิทยาการทางใดสนับสนุน และได้งบประมาณอย่างไร

3. การปฏิบัติตามแผน (การสอน) เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ ซึ่งประกอบด้วยกิจกรรม 2 ประเภทคือ

3.1 การเตรียมการดำเนินการ เป็นการเตรียมพร้อมทั้งด้านบุคลากร วัสดุอุปกรณ์ และอาคารสถานที่

3.2 การดำเนินการ เป็นขั้นตอนของการปฏิบัติตามแผน ตามขั้นตอนวิธีการและใช้ยุทธศาสตร์ทุกประการในการดำเนินงาน

4. การจัดการปัจจัยและสภาพต่าง ๆ การนำหลักสูตรไปปฏิบัติจะสัมฤทธิ์ผลมากน้อยแค่ไหน ขึ้นอยู่กับการจัดอำนวยความสะดวกและปัจจัยต่าง ๆ หลายประการ เช่น การบริการด้านวัสดุอุปกรณ์ เอกสารหลักสูตรและแหล่งวิชา เป็นต้น ซึ่งเป็นภาระของผู้บริหารทั้งนี้รวมถึงการกระตุ้น ช่วยเหลือแนะนำ ให้กำลังใจ ควบคุมดูแลและสนับสนุน ประสานงานให้ครูปฏิบัติหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพ

จากการสรุปภารกิจหลักโดย อำนวย จันทรเป็น นั้น การนำหลักสูตรไปใช้จึงไม่ได้จำกัดอยู่เพียงแต่ตัวครูผู้สอน และการบริหารวิชาการ เท่านั้นแต่ยังจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือช่วยเหลือในทุก ๆ ด้าน จากหน่วยงานและบุคลากรที่เกี่ยวข้องหลาย ๆ ระดับ จึงจะส่งผลให้การจัดการศึกษาเกิดประสิทธิผลสูงสุด ในส่วนของบทบาทและหน้าที่ของบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการนำหลักสูตรไปใช้นั้น สัจจ อูทรานันท์ (2528 หน้า 275) ได้อธิบายบทบาทหน้าที่ของนักวิชาการในการส่งเสริมการใช้หลักสูตรไว้ดังนี้

นักวิชาการ ซึ่งได้แก่ศึกษานิเทศก์หรือนักวิชาการที่ทำหน้าที่พัฒนาหลักสูตร มีบทบาทในการส่งเสริมการใช้หลักสูตรดังนี้

1. ช่วยพัฒนาครูให้มีความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับการใช้หลักสูตรและการดำเนินการเรียนการสอนตามเจตนารมณ์ของหลักสูตร

2. ทำหน้าที่เฝ้าติดตามผลการใช้หลักสูตร ในหน่วยงานที่ใช้หลักสูตร

3. ให้การสนับสนุนและส่งเสริมการดำเนินการใช้หลักสูตร โดยให้การบริการวัสดุหลักสูตร และให้กำลังใจแก่ผู้นำหลักสูตร ไปใช้

เพื่อให้กิจกรรมทุกอย่างภายในโรงเรียน สามารถดำเนินการมุ่งปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอนให้ได้ผลดี และมีประสิทธิภาพที่สุด อานาจ จันทร मैंน (2532 หน้า 108-111) ได้ชี้ให้เห็นความสำคัญต่อบทบาทของผู้บริหารโรงเรียน และผู้ที่เกี่ยวข้องกับการใช้หลักสูตรไว้ดังต่อไปนี้

1. ผู้บริหารโรงเรียน ซึ่งได้แก่ ครูใหญ่ อาจารย์ใหญ่ ผู้อำนวยการโรงเรียน และผู้ช่วยผู้บริหารโรงเรียนเป็นบุคคลสำคัญมากต่อการบริหารหลักสูตร ควรจะมีบทบาทดังนี้

1.1 ศึกษาวิเคราะห์เจตนารมณ์ (นโยบาย) การจัดการศึกษาของชาติและท้องถิ่น

1.2 กำหนดนโยบายและแผนปฏิบัติ เพื่อให้เกิดแนวทางปฏิบัติที่สอดคล้องและมีความเหมาะสมกับสถานการณ์ของสถานศึกษาและสภาพแวดล้อม

1.3 ประชุมชี้แจงทำความเข้าใจเกี่ยวกับแนวทางปฏิบัติอย่างทั่วถึงและต่อเนื่อง

1.4 ส่งเสริม สนับสนุนปัจจัยที่จำเป็นในการใช้หลักสูตร ให้มีประสิทธิภาพมากที่สุด

1.5 เป็นผู้นำทางความคิด ในการพัฒนาหลักสูตร

1.6 กำหนด โครงการกิจกรรม เพื่อส่งเสริมสนับสนุนกิจกรรมการเรียนการสอน

1.7 กำหนด โครงการพัฒนาบุคลากรและส่งเสริมบรรยากาศทางวิชาการให้ครูใช้ความรู้ความสามารถได้เต็มที่

1.8 ประเมินการใช้หลักสูตร

2. หัวหน้าหมวดวิชาหรือหัวหน้าฝ่ายวิชา เป็นบุคคลที่มีความสำคัญมากในการบริหารหลักสูตรระดับหมวดวิชาหรือสายวิชา ควรจะมีบทบาทดังนี้

2.1 จัดให้มีการศึกษาวิเคราะห์ทำความเข้าใจเจตนารมณ์ของโรงเรียน และหลักสูตรหมวดวิชา

2.2 กำหนดแผนดำเนินการและโครงการสอนในรายวิชาต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมด้านต่าง ๆ

2.3 กำหนดแนวทางการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ การใช้สื่อ ตลอดจนการวัดและประเมินให้เข้าใจตรงกัน

2.4 ส่งเสริมให้มีการพัฒนาเนื้อหาวิชาให้เหมาะสมและทันสมัย สร้างและพัฒนาสื่อขึ้นใช้ตลอดจนการสร้างและพัฒนาเครื่องมือวัดผลสัมฤทธิ์ด้านต่าง ๆ

2.5 ควบคุมกำกับ ติดตาม นิเทศ การปฏิบัติงานในหมวดวิชาหรือสายวิชาให้บรรลุตามแผน

2.6 สร้างบรรยากาศให้เกิดการนิเทศในหมวดวิชาหรือสายวิชา

2.7 ประสานงานกับหมวดวิชาหรือสายวิชาอื่น ๆ ในการประสานประสานเนื้อหาวิชาและกิจกรรมให้เกิดความสัมพันธ์เกี่ยวเนื่องกัน

2.8 ประเมินหลักสูตรรายวิชาในหมวดวิชาหรือสายวิชา

3. ครูผู้สอน เป็นบุคคลที่มีความสำคัญที่สุดในการที่จะให้เกิดการเรียนรู้แก่ผู้เรียนในด้านต่าง ๆ ทั้งในแง่ของพุทธิพิสัย จิตพิสัย ทักษะพิสัย ตลอดจนคุณลักษณะต่างๆ ครูควรมีบทบาทดังนี้

3.1 ศึกษาวิเคราะห์หลักสูตรรายวิชา โดยเฉพาะการวิเคราะห์จุดประสงค์กับเนื้อหาเพื่อบอกว่าหัวข้อเนื้อหาแต่ละหัวข้อมุ่งพัฒนาพฤติกรรมใด

3.2 ศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการของชุมชน

3.3 ศึกษาความรู้เฉพาะด้านที่เกี่ยวข้องกับความเจริญก้าวหน้าและการประยุกต์ใช้ในสภาพแวดล้อมที่เป็นปัจจุบัน

3.4 ศึกษาวิเคราะห์ทรัพยากรที่มีอยู่ในสถาบันการศึกษาและชุมชน

3.5 กำหนดแผนการสอนให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อม และเหมาะสมกับสภาพนักเรียน ซึ่งควรจะครอบคลุมด้านต่าง ๆ ดังนี้

กำหนดจุดประสงค์การสอน

กำหนดเนื้อหาสาระ

กำหนดวิธีการเรียนการสอน หรือกิจกรรม

กำหนดสื่อประเภทต่าง ๆ

กำหนดวิธีวัด เครื่องมือวัด และการประเมิน

3.6 สร้างและพัฒนาสื่อ ให้สอดคล้องกับหัวข้อเนื้อหา ตามที่กำหนดในแผนการสอน โดยจะต้องมีการทดลองและปรับปรุงจนสามารถนำไปใช้ได้จริง

3.7 สร้างและพัฒนาวิธีวัด เครื่องมือวัด และแนวทางการประเมินซึ่งควรครอบคลุมด้านต่าง ๆ ดังนี้

จุดประสงค์

วิธีวัด

การสร้างเครื่องมือ

การนำผลที่ได้จากการวัดมาพัฒนาการเรียนการสอน

3.8 ดำเนินการสอนตามแผนการสอน โดยใช้เทคนิควิธีและสื่อที่กำหนดไว้ และปรับเปลี่ยนตามสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป

3.9 ประเมินเป็นระยะๆ ทั้งด้านการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้เรียน กระบวนการเรียนการสอน แผนการสอนที่กำหนด แล้วประเมินสรุปเมื่อจบภาคการศึกษา

บทบาทของบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการนำหลักสูตร ไปใช้ทั้งการส่งเสริมการใช้หลักสูตร การให้บริการสนับสนุนเอกสารหลักสูตร การอำนวยความสะดวกเกี่ยวกับการจัดบริการต่าง ๆ เพื่อสนับสนุนการสอน ได้แก่ ห้องสมุด ไลบรารีศึกษา การแนะแนวการจัดสอนสิ่งแวดล้อมภายในห้องเรียนและโรงเรียน ฯลฯ จึงเป็นปัจจัยที่จะเอื้อให้การนำหลักสูตร ไปใช้ได้บรรลุเป้าหมาย โดยมีหน่วยงานส่วนท้องถิ่นทำหน้าที่เป็นหน่วยงานในการใช้หลักสูตร โดยตรง ซึ่งสังัด อูทรานันท์ (2528 หน้า 274) กล่าวถึงบทบาทหน้าที่ของหน่วยงานส่วนท้องถิ่น ไว้ซึ่งสรุปได้ดังนี้

1. ทำหน้าที่กำหนดจุดประสงค์ของหลักสูตร
2. พัฒนาวัสดุหลักสูตร เพื่อใช้ในโปรแกรมการเรียนการสอน
3. สร้างผู้นำทางวิชาการ

4. ดำเนินการวิเคราะห์และติดตามผลการใช้หลักสูตร
5. สร้างวิธีการต่าง ๆ เพื่อให้เกิดการปรับปรุงโปรแกรมการเรียนการสอน
6. หาแนวทางและเสนอประสบการณ์เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาโปรแกรมการเรียนการสอนสำหรับท้องถิ่น

เมื่อพิจารณาถึงบทบาทของหน่วยงานส่วนท้องถิ่นแล้ว อาจจะมีขั้นตอนหรือกระบวนการในการทำงานเพื่อพัฒนาหลักสูตรในระดับท้องถิ่น ตามที่ สันต์ ธรรมบำรุง (2528 หน้า 190) เสนอไว้สรุปได้ดังนี้

1. กำหนดเนื้อหาสาระและการขยายเนื้อหาสาระ ซึ่งอาจทำเป็นคำอธิบายรายวิชา (Course Description) หรือประมวลการสอน (Course Syllabus)
2. กำหนดรายละเอียดและองค์ประกอบการสอน ซึ่งอาจผลิตเป็นเอกสาร ตำรา อุปกรณ์การสอน ชุดการเรียน (Learning Package) และชุดการสอน (Instructional Package)
3. จัดฝึกอบรมให้แก่บุคลากรที่เกี่ยวข้อง เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับหลักการ โครงสร้าง กระบวนการจัดการเรียนการสอน
4. วิเคราะห์และประเมินผลหลักสูตรเพื่อพิจารณาส่วนดีที่ควรจะเก็บรักษา (Maintenance) และส่วนไหนที่ควรปรับปรุง (Improvement)
5. สร้างห้องสมุดเก็บหนังสือ เอกสารเฉพาะวิชา

การนำหลักสูตร ไปใช้นั้น มีความเกี่ยวข้องกับการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนสูง ด้วยจุดประสงค์เดียวกันคือมุ่งที่จะ เอื้ออำนวยความสะดวกให้กับครูซึ่งทำหน้าที่ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด เช่นเดียวกัน

อย่างไรก็ตาม ลำดับขั้นตอนของการปรับหลักสูตรให้เข้ากับสภาพท้องถิ่น ซึ่งท้องถิ่นในที่นี้หมายถึงเขตการศึกษา จังหวัด อำเภอ กลุ่มโรงเรียน หรือโรงเรียนที่ทำหน้าที่ในการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น วิจัย วงษ์ใหญ่ (2525 หน้า 8) ได้กล่าวถึงหลักสูตรระดับท้องถิ่นว่า คือการนำเอาหลักสูตรแม่บทที่กำหนดมาปรับ ใช้ให้เหมาะสมกับสภาพชีวิตความเป็นอยู่ของชุมชนนั้นสาระการเรียนจะสอดคล้องสัมพันธ์กับท้องถิ่นมากขึ้น เป็นการ เรียนรู้ที่นำไป ใช้ได้จริง ในชีวิต

หากพิจารณาถึงความเป็นไปได้ ความสอดคล้องในโครงสร้างและบทบาทหน้าที่ของกลุ่มโรงเรียน ที่บริหารโดยคณะกรรมการแล้ว ขั้นตอนที่สามารถจะนำมาประยุกต์ใช้ได้อย่างสะดวกต่อการคิดค้น หรือจัดสร้างหลักสูตรได้เองตามขั้นตอนที่ สังกต อุทรานันท์ (2532 หน้า 314-316) ได้อธิบายซึ่งสามารถสรุปไว้ดังนี้

1. จัดตั้งคณะทำงาน ควรจะเลือกบุคคลที่มีความสามารถและมีความตั้งใจจริงในการปฏิบัติงานเป็นสำคัญ ซึ่งจะต้องประกอบด้วยผู้ที่มีความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรอย่างน้อย 1 คน เพื่ออำนวยความสะดวกในการปฏิบัติงานให้เป็นไปตามความมุ่งหมาย
2. ศึกษาสภาพข้อมูลพื้นฐานเป็นการดำเนินการดำเนินงานศึกษาข้อมูล เกี่ยวกับสภาพของสังคมและความต้องการของสังคม โดยเลือกใช้เทคนิคต่าง ๆ ตามความเหมาะสมจากนั้นนำข้อมูลมาทำการประมวลสภาพปัญหาและข้อเท็จจริงไว้เป็นหมวดหมู่ พร้อมทั้งจัดลำดับของปัญหาและความต้องการก่อนหลังไว้ด้วย
3. กำหนดจุดมุ่งหมายสำหรับหลักสูตรท้องถิ่น เป็นการกำหนดจุดมุ่งหมายว่าจะทำการพัฒนาโดยการปรับหลักสูตรจากส่วนกลางเป็นบางส่วน หรือจะสร้างหลักสูตรท้องถิ่นขึ้นมาเสริม
4. พิจารณาความเหมาะสมของหลักสูตรกลางกับสภาพท้องถิ่น โดยเลือกเนื้อหาสาระที่มีอยู่ในหลักสูตรกลางที่สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของท้องถิ่น และหากสิ่งไหนยังไม่ครอบคลุมกับสภาพปัญหาและความต้องการของท้องถิ่น ก็ดำเนินการสร้างรายวิชาขึ้นมาเพิ่มเติมใหม่ทั้งนี้จะต้องระบุจุดมุ่งหมาย โครงสร้างของเนื้อหาสาระ กระบวนการจัดการเรียนการสอน และมาตรการในการวัดและประเมินผลให้ชัดเจนด้วย
5. ดำเนินการใช้หลักสูตรตามที่ได้รับขยายไว้แล้ว โดยใช้กระบวนการนิเทศและติดตามผลการใช้อย่างใกล้ชิด
6. ประเมินผลการใช้หลักสูตร เพื่อจะช่วยให้ทราบว่าหลักสูตรที่จัดทำขึ้นนั้น มีขั้นตอนเหมาะสมหรือไม่ ข้อมูลที่ได้จากการประเมินผลการใช้หลักสูตร จะเป็นข้อมูลในการเสนอแนะเพื่อปรับปรุงแก้ไขหลักสูตรต่อไป
7. การตัดสินใจดำเนินการเกี่ยวกับหลักสูตรที่ทดลองใช้มาแล้ว รวมทั้งการปรับปรุงแก้ไขให้มีความเหมาะสมแก่การจัดการศึกษาภายในสังคมส่วนรวมและสังคมท้องถิ่นให้มากที่สุด

การประเมินปัจจัยเบื้องต้น

การประเมินปัจจัยเบื้องต้นเป็นส่วนหนึ่งของรูปแบบที่นิยมใช้ในการประเมินหลักสูตร ดังนั้นในส่วนแรกจะขอแนะนำแนวความคิดในการประเมิน และการประเมินหลักสูตรของนักวิชาการ มาขอเป็นสาระสังเขปดังนี้

การประเมิน (Evaluation) หมายถึงการรวบรวมข้อมูลหรือหลักฐานสำหรับการตัดสินใจ และตรวจสอบกับนโยบายและคุณค่าที่ใช้เป็นพื้นฐาน (อุทุมพร ทองอุไทย อ้างใน อำนาจ จันทร์ปั้น 2533 หน้า 8) ซึ่งเสถียร พัทธกะธรรณ (2524 หน้า 42) ให้ความหมายของการประเมินหลักสูตรไว้ว่าเป็นกระบวนการรวบรวมข้อมูล และสารสนเทศตลอดจนกิจกรรมต่าง ๆ ของโครงการเพื่อนำมาวิเคราะห์ สรุปผลให้ผู้บริหารหรือผู้วินิจฉัยสั่งการเลือกดำเนินงานให้เหมาะสมที่สุดในสถานการณ์นั้น ๆ หรืออาจกล่าวได้ว่าเป็นการวางแผนการตัดสินใจการพัฒนาและความเหมาะสมของโครงการ

ความหมายของการประเมินดังกล่าวจึงสอดคล้องกับ อำนาจ จันทร์ปั้น (2532 หน้า 125) ที่กล่าวไว้ว่าจะไม่วิเคราะห์ผลของการประเมินเพื่อจุดจุดอ่อน (ด้อย) จุดแข็ง (เด่น) ต่าง ๆ เท่านี้ แต่จำเป็นต้องตรวจสอบข้อมูลเพื่ออธิบายสมมุติฐานหรือเหตุผลของจุดอ่อน จุดแข็ง และตรวจสอบข้อมูลเพิ่มเติมจากนั้นจึงปรับปรุงหลักสูตรให้เหมาะสมต่อไป ในทำนองเดียวกันนั้น สันต์ ธรรมบำรุง (2525 หน้า 138-141) ได้กล่าวไว้ว่าเป็นการพิจารณาคุณค่าของหลักสูตร โดยอาศัยกระบวนการรวบรวมข้อมูลและให้ข้อมูลจากการจัดในแง่ต่าง ๆ ของสิ่งที่ประเมิน เพื่อนำมาพิจารณาร่วมกัน และสรุปว่าหลักสูตรที่สร้างขึ้นมานั้นมีคุณค่าอย่างไร ได้รับผลจากจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้หรือไม่ หรือมีส่วนใดที่จะต้องปรับปรุงแก้ไขต่อไป เพื่อนำเสนอผู้บริหาร ผู้มีอำนาจวินิจฉัยสั่งการดำเนินต่อไป ได้กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของการประเมินไว้ดังนี้

1. เพื่อหาคุณค่าของหลักสูตร โดยดูว่าหลักสูตรที่จัดทำขึ้นสามารถสนองวัตถุประสงค์ที่หลักสูตรนั้นต้องการหรือไม่
2. เพื่ออธิบายและพิจารณาว่า ลักษณะของส่วนประกอบต่าง ๆ ของหลักสูตรในแง่หลักการ จุดมุ่งหมาย เนื้อหาสาระ การเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนการสอน สื่อการเรียนการสอน และการวัดผลว่าสอดคล้องกันหรือไม่

3. เพื่อตัดสินว่า การบริหารงานด้านวิชาการและการบริหารงานด้านหลักสูตร เป็นไป ในทางที่ถูกต้องหรือไม่

4. เพื่อตัดสินผลผลิตจากหลักสูตร เป็นการศึกษาว่าผู้เรียนมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ที่คาดหวัง หลังจากผ่านกระบวนการทางการศึกษามาแล้วหรือไม่

โดยจุดประสงค์ในการประเมินดังกล่าว เน้นการตรวจสอบข้อมูลของระบบหลักสูตรทั้ง ระบบ ที่พิจารณาตรวจสอบองค์ประกอบส่วนย่อยต่าง ๆ ภายในระบบหลักสูตรและรวมถึงผลผลิต ของหลักสูตรด้วย ซึ่ง สังค อุทรานนท์ (2523 หน้า 230-231) ได้เสนอแนวทางใน การประเมินไว้ 3 ลักษณะซึ่งสรุปได้ดังนี้

1. การประเมินสัมฤทธิ์ผลของหลักสูตร เป็นการประเมินหลักสูตรที่มุ่งเน้นการศึกษา สัมฤทธิ์ผลที่ได้จากการใช้หลักสูตร รูปแบบการประเมินที่ใช้มากในกลุ่มนี้คือ รูปแบบการ ประเมินหลักสูตร ของ ราล์ฟ ไทเลอร์ (Ralph W. Tyler)

2. การประเมินคุณค่าของหลักสูตร เป็นการประเมินเพื่อดูว่าหลักสูตรสามารถนำไป ใช้ได้ในสถานการณ์ที่กำหนดได้ดีเพียงใด และได้รับผลตอบแทนคุ้มค่าหรือไม่ ซึ่งจะเป็นการ ประเมินระหว่างการใช้หลักสูตร (Formative Evaluation) และหลังการใช้หลักสูตร (Summative Evaluation) รูปแบบการประเมินในแนวนี้คือรูปแบบของการประเมินหลักสูตร สเตค (Robert E. Stake) และรูปแบบของ โพรวิส (M. Provus)

3. การประเมินผลในลักษณะของการตัดสิน มีความเชื่อพื้นฐานว่าหลักสูตรที่ดีควรจะ ส่งผลกระทบต่อการทำงานในอนาคต และเป็นการทำงานอย่างมีระบบ เกี่ยวกับการรวบรวม ข้อมูล การวิเคราะห์และการเสนอผลรูปแบบของการประเมิน ในลักษณะของการตัดสินนี้ได้แก่ รูปแบบของการประเมินหลักสูตรของ ฝ่าย เดลตา แคปปา (Phi Delta Kappa) และ รูปแบบของ ดอริส โกว (Dorris T. Gow)

ผู้ทำหน้าที่ประเมินจะต้องพิจารณาเลือกแนวทางในการประเมิน ในรูปแบบต่างๆ ทั้งนี้ ต้องให้สอดคล้องกับจุดประสงค์ในการรวบรวมข้อมูลเพื่อตรวจสอบสิ่งใด และการใช้ข้อมูลที่ได้ จากการประเมินเพื่อประโยชน์ ตามจุดมุ่งหมายของการประเมิน

สำหรับการประเมินปัจจัยเบื้องต้นนั้น มาจากรูปแบบการประเมินของสตีฟเฟิลบีม และ คณะ ซึ่งมีชื่อย่อว่า โมเดลชิป (CIPP Model) เป็นโมเดลที่เน้นการจัดการเป็นหลัก ซึ่งให้

ได้สารสนเทศเพื่อการตัดสินใจเลือกทางเลือกต่าง ๆ อย่างถูกต้อง และเป็นที่ยอมรับกันอย่างแพร่หลายในการอธิบายภาพรวมของระบบการทำงานต่างๆ ทั้งระบบพร้อมๆ กันในการประยุกต์ใช้การประเมินปัจจัยเบื้องต้นเพื่อนำหลักสูตร ไปใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เพื่อให้เหมาะสมกับการศึกษาเฉพาะกรณีและวิเคราะห์ภายในโครงการหรือภายในระบบ (จำเนียร สุทหลายและคณะ 2528 หน้า 187) โดยพิจารณาผลจากการประเมินที่จะช่วยเลือกแบบการจัดแผนงานที่เหมาะสมภายในระบบ(กลุ่มโรงเรียน) ต่อไป ความสำคัญของปัจจัยนั้น โควิท ประวาลพฤษ์และคณะ (ม.ป.ป. หน้า 25) ได้กล่าวถึงปัจจัยไว้ว่าหมายถึงวัสดุ สื่อ อุปกรณ์ สถานที่ สภาพแวดล้อม เวลา จำนวนบุคลากร และทรัพยากรอื่น ๆ ที่ช่วยให้การดำเนินงาน(กระบวนการ) ได้สมบูรณ์แบบหรือมีประสิทธิภาพ ปัจจัยที่เป็นสาเหตุทำให้เกิดกระบวนการที่ดีได้สำหรับแนวคิดในการประเมินปัจจัยเบื้องต้น ได้มีผู้ให้คำนิยามที่แตกต่างกันออกไปซึ่งพอจะสรุปเป็นสาระสำคัญได้ดังนี้

การประเมินปัจจัยเบื้องต้น (Input Evaluation) ในขอบข่ายที่เกี่ยวข้องกับจุดมุ่งหมายของระบบหลักสูตรนั้น โยติ เพชรรัตน์ (2524 หน้า 4) กล่าวว่าเป็นการตัดสินใจเกี่ยวกับแหล่งสืบค้นเพื่อที่จะให้เป้าหมายและจุดมุ่งหมายของหลักสูตรบรรลุผลข้อสนเทระหว่างขั้นตอนของการประเมินนี้ จะต้องอาศัยการประเมินจากแหล่งสืบค้นด้านค่าใช้จ่าย บุคลากร ซึ่งในการประเมินในส่วนนี้ ผู้ประเมินจะต้องมีความรู้กว้างขวางเกี่ยวกับแหล่งสืบค้น

ความหมายของการประเมินปัจจัยเบื้องต้นที่มีคำจำกัดความแคบลงมา และมุ่งเน้นอยู่กับโครงสร้างของหลักสูตร คือการวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ และความสอดคล้องของสิ่งที่มีอยู่ในตัวหลักสูตร โดย ทิศนา ขมมณี (2528 หน้า 127) กล่าวว่า เป็นการมุ่งประเมินระบบโครงสร้างหลักสูตรรวมทั้งระบบการจัดการบริหารหลักสูตรไว้ด้วยซึ่งสอดคล้องกับ สันต์ ชรรณบำรุง (2525 หน้า 153) และ เสนีย์ นิตักษ์อรธณ (2524 หน้า 18) ว่าการประเมินปัจจัยเบื้องต้น เป็นการประเมินโครงสร้างของหลักสูตร การจัดการบริหารหลักสูตร องค์ประกอบอื่น ๆ ครู นักเรียน สื่อการเรียนการสอน เป็นต้น

นอกจากการใช้การประเมินปัจจัยเบื้องต้นเพื่อหาความสัมพันธ์ในระบบ โครงสร้างของหลักสูตรแล้ว ยังมีนักวิชาการให้ความสำคัญในการประเมินความพร้อมในองค์ประกอบของหลักสูตรอีกด้วยเช่น อำนาจ จันทร์แป้น (2532 หน้า 49) กล่าวว่าเป็นการประเมินเพื่อตรวจ

สอบความพร้อมของปัจจัยซึ่งจะพิจารณาถึง โครงสร้างและองค์ประกอบของหลักสูตร การบริหาร และการจัดหลักสูตร แหล่งวิทยาการต่าง ๆ ความพร้อมของโรงเรียน ครู นักเรียน อุปกรณ์ และงบประมาณ ซึ่ง สจัด อูทรานันท์ (2528 หน้า 287) ก็กล่าวไว้เช่นเดียวกันว่า เป็น การตรวจสอบความพร้อมของปัจจัยต่าง ๆ ที่มีความหมายเกี่ยวกับการใช้หลักสูตร เช่น อาคาร สถานที่ บุคลากรและงบประมาณ เป็นต้น และคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2530 หน้า 6) เองก็เน้นตรวจสอบความพร้อมของปัจจัยต่าง ๆ ได้แก่ งบประมาณ อาคารสถานที่ สำนักงาน และจัดหาวัสดุอุปกรณ์เพื่อการเรียนการสอน บุคลากรที่ปฏิบัติงาน

การตรวจสอบสภาพความพร้อมของปัจจัยในระบบหลักสูตร เพื่อการนำหลักสูตร ไปใช้นั้น เป็นการประเมินเพื่อหาข้อมูลสรุปเกี่ยวกับคุณภาพของปัจจัยที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ และเพื่อให้การจัดสรรปัจจัยดังกล่าวที่ได้กำหนดไว้สามารถใช้ในการดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น จึงมีการประเมินปัจจัยเพื่อดูความพอเพียง สมหวัง นิธิยานูวัฒน์ (2524 หน้า 38-39) กล่าวว่าเป็นการดูปัจจัยที่เราต้องการนั้น มีอะไรบ้าง มีจำนวนเพียงพอหรือไม่ เพื่อเป็นการพิจารณาเลือกแนวทาง ในการดำเนินงานให้บรรลุตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ รวมถึงการพิจารณา ดูว่าการดำเนินการที่เป็นอยู่เหมาะสมหรือไม่ และคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2530 หน้า 38) ใช้เป็นจุดประสงค์ในการติดตามว่ามีปัจจัยเพียงพอเป็นไปตามที่กำหนดไว้หรือไม่ ในเรื่องกำลังคน เงิน วัสดุอุปกรณ์ สิ่งอำนวยความสะดวก และการจัดการ เป็นต้น

เมื่อพิจารณาความหมายของการประเมินปัจจัยเบื้องต้นดังกล่าวแล้ว พอจะสรุป ลักษณะใหญ่ ๆ ของการประเมินปัจจัยเบื้องต้น ได้ดังนี้

1. เป็นการประเมินเพื่อตัดสินใจเป้าหมาย และจุดมุ่งหมายของหลักสูตร
2. เป็นการประเมินเพื่อหาความสัมพันธ์ และความสอดคล้องของโครงสร้างหลักสูตร
3. เป็นการประเมินเพื่อตรวจสอบความพร้อมในโครงสร้าง และองค์ประกอบของหลักสูตร เพื่อการนำหลักสูตร ไปใช้
4. เป็นการประเมินเพื่อดูความพอเพียง หรือปริมาณปัจจัยที่กำหนดให้

ไม่ว่าจะเป็นการมุ่งเน้นเพื่อรวบรวมข้อสนเทศในลักษณะใด ๆ ก็ตาม ล้วนแล้วแต่เป็นวิธีการที่จะช่วยให้ได้ข้อมูลเพื่อประกอบการตัดสินใจว่า ควรจะตั้งวัตถุประสงค์และวางแผนการดำเนินงานต่อไปอย่างไรนั่นเอง ซึ่งจำเนียร สุขหลาย และคณะ (2528 หน้า 187) มอง

การประเมินปัจจัยเบื้องต้นว่าเป็นการประเมินเพื่อการตัดสินใจในการเลือกแบบการจัดแผนงานที่เหมาะสม และเป็นการประเมินการศึกษาเฉพาะกรณี หรือวิเคราะห์เฉพาะภายในโครงการหรือภายในระบบ

แม้ว่านักวิชาการคนอื่น ๆ จะไม่ได้กล่าวถึงความเหมาะสมของการประเมินปัจจัยเบื้องต้นไว้อย่างชัดเจน แต่เมื่อพิจารณาความหมายที่ให้ไว้แล้ว จึงเป็นแนวทางที่สอดคล้องกับการประเมินปัจจัยเบื้องต้นภายในระบบ ดังเช่น นิสา ชูโต (2527 หน้า 17) กล่าวว่า การประเมินปัจจัยเบื้องต้น เป็นบริการให้ข้อมูลและโอกาสแก่ผู้บริหาร ได้วางแผนตามแนวทางของการตัดสินใจของผู้บริหารเอง โดยมีพื้นฐาน จากข้อมูลที่ได้จากการประเมินเป็นเกณฑ์

การกำหนดปัจจัยเบื้องต้นเพื่อใช้ในการประเมินในแต่ละกิจกรรมนั้น วัลลภ กันททรัพย์ (2524 หน้า 26-27) กล่าวว่าสาระสำคัญโดยสรุปของการกำหนดปัจจัยในแต่ละกิจกรรมจะจัดทำในเวลาใด งบประมาณและเวลา จำนวนเท่าใด โดยต้องบอกกิจกรรมเวลาและเงินที่ใช้ให้ชัดเจนส่วนรายละเอียดอื่น ๆ เช่น บุคลากร สถานที่ วัสดุสิ่งของ ฯลฯ ถือเป็นรายละเอียดเพิ่มเติมของความจำเป็นของแต่ละกิจกรรม ซึ่ง พจน์ สะเพียรชัย (2524 หน้า 4 และ 2526 หน้า 3) ได้กล่าวเพิ่มเติมไว้ว่า ตัวประกอบของปัจจัยเบื้องต้นสามารถแยกแยะออกไปอีกได้อย่างมากมาย ผู้ประเมินต้องแยกแยะว่าจะประเมินในเรื่องใดเพื่อศึกษาปัญหาและทราบสภาวะของตัวประกอบหรือตัวแปรนั้นเอง ส่วนในเรื่องหลักสูตรอาจได้แก่ประมวลการสอน สื่อการสอน ตำรา วิธีสอน อุปกรณ์ ฯลฯ

สำหรับการศึกษากำหนดปัจจัยเบื้องต้นในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งเน้นศึกษาตัวแปรที่สัมพันธ์กันเป้าหมายในการดำเนินงานในระดับกลุ่มโรงเรียน ซึ่งมุ่งหวังให้โรงเรียนภายในกลุ่มร่วมมือสัมพันธ์กันในด้านวัสดุอุปกรณ์ กำลังงานและกำลังความคิด เพื่อปรับปรุงพัฒนาคุณภาพการศึกษา ดังนั้นปัจจัยเบื้องต้นครั้งนี้จึงเกี่ยวข้องกับระบบของหลักสูตร ซึ่งจะครอบคลุมด้านต่าง ๆ ดังนี้

1. การวิเคราะห์สภาพปัจจุบันก่อนการวางแผนการสอนในระดับกลุ่มโรงเรียน
2. การจัดทำแผนการสอนให้สอดคล้องกับสภาพท้องถิ่น
3. การให้บริการของห้องสมุดกลุ่มโรงเรียน

4. การผลิต ค้นคว้า ทดลอง ด้านสื่อและเครื่องมือเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน
ภายในกลุ่ม
5. การจัดระบบการให้บริการสื่อการเรียนการสอน
6. การสาริต แนะนำ ส่งเสริม การใช้สื่อการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาบุคลากร
7. การกำกับ ติดตาม และนิเทศ การปฏิบัติงานภายในกลุ่มโรงเรียน

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกลุ่ม โรงเรียนประถมศึกษา

ในขอบข่ายของงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกลุ่ม โรงเรียนชั้น ได้มีการค้นคว้าวิจัย มีทั้งด้าน
สภาพการดำเนินงาน โครงสร้าง งานบุคลากร งานสัมมนา สภาพอุปสรรคและปัญหา และ
ข้อค้นพบในงานวิจัยต่างครอบคลุมอย่างกว้างขวาง เพื่อความชัดเจนของการเสนอรายงาน
วิจัยในส่วนนี้ จึงขอแยกผลงานวิจัยจากข้อค้นพบออกเป็น 4 ประเด็นดังนี้

1. ข้อค้นพบจากงานวิจัย ด้านสภาพการปฏิบัติงาน : ความต้องการ ความคาดหวัง
และสภาพปัญหา
2. ข้อค้นพบจากงานวิจัย ด้านโครงสร้างการบริหารงานกลุ่ม : บทบาทหน้าที่ของ
บุคลากรกลุ่ม ความคาดหวังและสภาพปัญหา
3. ข้อค้นพบจากงานวิจัย ด้านกระบวนการบริหารกลุ่ม : ขั้นตอน การวางแผน และ
สภาพปัญหา
4. ข้อค้นพบจากงานวิจัย ด้านการนำหลักสูตรไปใช้ : งานสัมมนาและสภาพปัญหา

1. ข้อค้นพบจากงานวิจัย ด้านสภาพการปฏิบัติงาน : ความต้องการ ความคาดหวัง และสภาพ
ปัญหา

จากการศึกษาความคิดเห็นการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการบริหารงานด้านวิชาการกลุ่มโรงเรียน
เรียน ชูชาติ ทรนัยมาก (2520 หน้า 222-223) พบว่ากลุ่มโรงเรียนปฏิบัติงานอยู่ในระดับ
น้อยเกือบทุกด้าน โรงเรียนมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการน้อย ซึ่งไม่เป็นไปตาม
เจตนารมณ์ของการจัดตั้งกลุ่มที่มุ่ง ให้มีการร่วมมือช่วยเหลือซึ่งกันและกันเพื่อปรับปรุงคุณภาพงาน

งานด้านต่างๆ ของกลุ่มให้เจริญก้าวหน้ายิ่งขึ้น ซึ่งคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (อ้างใน ประกอบ คุณารักษ์ และ อำนวย สวัสดิชัย 2529 หน้า 98-99) ที่ทำการวิจัยระหว่างปี 2521-2524 ค้นพบเช่นเดียวกันว่า สภาพการทำงานของกลุ่มโรงเรียนมีระดับความร่วมมือของ โรงเรียนในกลุ่มทดลองมีระดับต่ำมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งเกี่ยวกับการเตรียมการสอน สื่อ การสอน การแลกเปลี่ยนครูอาจารย์ หรือการหมุนเวียนครู และวัสดุอุปกรณ์ รวมทั้งการให้ ยืมเครื่องมือเครื่องใช้เพื่อช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ของโรงเรียนภายในกลุ่ม อดุลย์ศักดิ์ วงศ์-โกมลเชษฐ์ (2525 หน้า 91) ได้ทำการศึกษาค้นคิดเห็นและความคาดหวังของคณะกรรมการ กลุ่มโรงเรียนประถมศึกษาและครู เกี่ยวกับบทบาทของคณะกรรมการกลุ่มโรงเรียนประถมศึกษา ศึกษา พบว่า คณะกรรมการกลุ่มโรงเรียนมีการปฏิบัติหน้าที่น้อยเกือบทุกบทบาท และมีความ คาดหวังให้คณะกรรมการกลุ่มโรงเรียนปฏิบัติจริงมากทุกหน้าที่ และสุวิทย์ มูลคำ (2527 หน้า 136-137) ศึกษางานรับผิดชอบของกลุ่มโรงเรียนทั้ง 8 ด้าน ซึ่งได้แก่ งานวิชาการ งานบุคลากร งานกิจกรรมนักเรียน งานอาคารสถานที่ งานธุรการและงานการเงิน และงาน ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนนั้น พบว่า งานในขอบข่ายความรับผิดชอบทั้ง 6 งาน ดังกล่าวของกลุ่มโรงเรียน ยังปฏิบัติได้น้อยทุกงาน และเห็นว่าควรปฏิบัติอยู่ในระดับมาก

อุปสรรคและปัญหาที่งานวิจัยดังกล่าวค้นพบก็คือ บุคลากรในกลุ่มให้ความร่วมมือน้อย สำหรับการย้ายครู ไปช่วยสอนภายในกลุ่มโรงเรียนนั้นยังไม่เคยทำเลย การหมุนเวียนครู การ ยืมครู และการแลกเปลี่ยนอุปกรณ์การสอนแก่กันสามารถทำได้ เป็นครั้งคราว ในส่วนของความ ต้องการให้มีข้อค้นพบความต้องการในด้านต่าง ๆ ดังนี้ ความต้องการด้านหลักสูตรและวัสดุ ประกอบหลักสูตร การเรียนการสอน การวัดผลและการประเมินผลการศึกษา การนิเทศการศึกษา และกิจกรรมทางวิชาการ เพื่อช่วยเหลือสนับสนุนงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนให้เป็นไป ตามจุดมุ่งหมายของการตั้งกลุ่ม

2. ข้อค้นพบจากงานวิจัย ด้านโครงสร้างการบริหารงานกลุ่ม : บทบาทหน้าที่ของบุคลากรกลุ่ม ความคาดหวังและสภาพปัญหา

เกษม สุตตพันธ์ (2525 หน้า 31-32) ทำการวิจัยเพื่อศึกษาความคาดหวังของผู้บริหาร ครู และศึกษานิเทศก์ เกี่ยวกับบทบาทของครูวิชาการกลุ่มโรงเรียน โดยให้ผู้บริหาร

โรงเรียนประถมศึกษาจำนวน 191 คน ครูโรงเรียนประถมศึกษาจำนวน 400 คน และศึกษานิเทศก์ จำนวน 70 คน เป็นผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามทั้งสามกลุ่มมีความเห็นไม่แตกต่างกันในบทบาทที่คาดหวัง ให้คณะกรรมการกลุ่มปฏิบัติจริงมากกว่าที่เป็นอยู่

จากการศึกษาวิจัยการใช้ประโยชน์จากระบบกลุ่มโรงเรียนประถมศึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพทางวิชาการ โดย สุทัศน์ ปัทมพรหม (2527 หน้า 114-115) พบว่า สถานการณ์บริหารงานของกลุ่มโรงเรียนทั่วไปเอื้ออำนวยต่อการปฏิบัติงานดีพอสมควร และครุมีความต้องการที่จะเข้าร่วมทำงานกับกลุ่มโรงเรียนแต่ขาดการประสานงานที่ดี กลุ่มโรงเรียนยังขาดอำนาจอย่างแท้จริง ผู้บริหารโรงเรียนให้ความร่วมมือน้อย ในประเด็นเดียวกัน ประกอบคุณารักษ์ และ อำพน ศรีณชัย (2529 หน้า 107-109) ได้พบข้อสรุปเพิ่มเติมเรื่องโครงสร้างของกลุ่มไว้ในรายละเอียดเกี่ยวกับความร่วมมือในการทำงานเป็นกลุ่มว่า การพัฒนาทักษะการทำงานเป็นกลุ่มน้อยกว่าที่คาดหวัง ส่งผลให้การดำเนินงานอยู่ในระดับต่ำเมื่อเปรียบเทียบกับความคาดหวังของสำนักงานการศึกษาแห่งชาติ คณะกรรมการกลุ่มที่อยู่ในระบบโครงสร้างยังไม่เข้าใจบทบาท เป้าหมาย มาตรการดำเนินการและการควบคุมอย่างชัดเจน ไม่สามารถแยกแยะได้ว่าตนเองมีบทบาทและหน้าที่อย่างไรบทบาทและอำนาจหน้าที่ที่กลุ่มโรงเรียนดำเนินการอยู่ยังไม่ชัดเจน และน่ากังขา ทำให้คณะกรรมการกลุ่มตกอยู่ในสภาวะ "อัมคริม" กล่าวคือ เกิดความไม่แน่ใจว่าใครควรจะเป็นผู้ตัดสินใจ ซึ่งในงานวิจัยของ สมบัติ สุทธิธรรมวัฒน์ (2531 หน้า ๘-๙) ได้ค้นพบตนเองเดียวกันว่า หน้าที่ของคณะกรรมการกลุ่ม 10 ประการตามระเบียบที่กำหนดไว้แล้ว คณะกรรมการกลุ่มไม่สามารถปฏิบัติงานได้ครบทุกหน้าที่ที่กำหนดไว้ให้ ส่วนใหญ่แล้วงานจะล่าช้า ขาดคุณภาพ และ ไม่ได้ปฏิบัติด้วยเหตุผล ด้านคุณลักษณะของประธานกลุ่มไม่เป็นประชาธิปไตย ขาดประสิทธิภาพในการบริหารงาน ความสัมพันธ์ในทางลบระหว่างประธานกับกรรมการและกรรมการกับกรรมการ ความไม่เข้าใจในบทบาทหน้าที่ของประธานและกรรมการ การขาดความรู้ความเข้าใจในเรื่องการวางแผนและการงานประจำของประธานและกรรมการ สำหรับข้อค้นพบเพิ่มเติมในเรื่องบทบาทของคณะกรรมการกลุ่มนั้น ลำอิ่ง อินทวงษ์ (2531 หน้า 77) กล่าวว่าคณะกรรมการกลุ่มยังขาดความจริงใจ และการให้ความร่วมมือที่จะทำให้กลุ่มดำเนินงานบรรลุตามเป้าหมาย มีความคิดเห็นไม่ตรงกันและส่วนใหญ่ไม่เป็นประชาธิปไตย

สำหรับบุคลากรกลุ่มที่อยู่ภายใต้โครงสร้างของระบบกลุ่มโรงเรียนประถมศึกษาอีกส่วนหนึ่ง ได้แก่ ครูวิชาการกลุ่มโรงเรียนนั้น สันต์ มีทัศนมาก (2526 หน้า 29) ได้ทำการศึกษาสมรรถภาพของครูวิชาการกลุ่มโรงเรียนประถมศึกษาจังหวัดกำแพงเพชร พบว่า ครูวิชาการกลุ่มโรงเรียนประถมศึกษามีสมรรถภาพด้านการสอนต่ำกว่าเกณฑ์ และสมรรถภาพด้านวิชาการทั้ง 5 ด้าน ต่ำกว่าเกณฑ์ในด้านงานหลักสูตร งานการสอน การวัดและประเมินผล งานนิเทศการศึกษา และงานกิจกรรมทางวิชาการ จากการนำเสนอโปรแกรมพัฒนาสมรรถภาพทางวิชาการของครูวิชาการกลุ่มโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดตรัง โดยบัญชา หนีฆมาล (2528 หน้า 212) ในด้านหลักสูตรและวัสดุหลักสูตร ด้านการเรียนการสอน ด้านการวัดและประเมินผล ด้านนิเทศการศึกษา และด้านกิจกรรมทางวิชาการ พบว่าปัจจัยที่อาจเป็นปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานพัฒนาสมรรถภาพ ครูวิชาการกลุ่มโรงเรียนคือ การไม่เห็นความสำคัญในการพัฒนาสมรรถภาพของครูวิชาการกลุ่มโรงเรียนเอง

3. ข้อค้นพบจากงานวิจัย ด้านกระบวนการบริหารกลุ่ม : ขึ้นตอน การวางแผน และสภาพปัญหา

จากการศึกษากระบวนการบริหารงานกลุ่มโรงเรียนประถมศึกษาของ สกค ความมยุศย์ (2530 หน้า 78-79) พบว่ากลุ่มโรงเรียนได้มีขั้นตอนในการบริหารงานกลุ่มโรงเรียนดังนี้

1. ก่อนการตัดสินใจ คณะกรรมการกลุ่มโรงเรียนมีการพบปะแลกเปลี่ยนความคิดเห็น มีการตัดสินใจเกี่ยวกับความเห็นชอบในการพัฒนาบุคลากรกลุ่ม โดยคำนึงถึงวัตถุประสงค์ และเป้าหมายเป็นหลัก

2. การวางแผน ก่อนการวางแผน ได้มีการประชุมปรึกษาหารือ เตรียมการ กำหนดนโยบายแต่งตั้งคณะทำงาน ยกร่างแผน ทำการศึกษาข้อมูล พิจารณาวางแผนกำหนดรูปแบบของการเขียนโครงการให้สอดคล้องกับแผนการปฏิบัติจริง

3. จัดองค์การ มีการกำหนดให้มีอนุกรรมการฝ่ายต่าง ๆ กำหนดแผนผังตำแหน่งงาน และหน้าที่ความรับผิดชอบ

4. การติดต่อสื่อสาร มีการกำหนดและวิธีติดต่อสื่อสาร ซึ่งใช้คำสั่งหรือรายงานมากที่สุด ส่วนใหญ่เป็นการติดต่อสื่อสารแบบเป็นทางการ และมีความชัดเจนพอสมควร

5. การแสดงวัตถุประสงค์ และ เป้าหมายในการดำเนินงาน เปิดโอกาสให้ครู-อาจารย์ในกลุ่มเสนอความคิดเห็น จัดฝึกอบรม และมอบหมายงานตามความเหมาะสม และจัดบำรุงขวัญให้ผูปฏิบัติงาน

6. ประสานงานจัดทำกำหนดการเกี่ยวกับกิจกรรมที่จะต้องปฏิบัติในรอบปี และพิจารณาให้ความเห็นชอบ กำหนดการของโรงเรียน จัดทำปฏิทินปฏิบัติงานเพื่ออำนวยความสะดวกและกำหนดตัวบุคคลขึ้นมารับผิดชอบ

7. ก่อนการประเมินผล ได้เตรียมการจัดทำแบบประเมิน กำหนดเกณฑ์ในการประเมินผล ดำเนินการประเมินโครงการ และใช้วิธีการสังเกตการปฏิบัติมากที่สุด หลังจากการประเมินแล้ว ได้แจ้งผลการประเมินให้ผู้เกี่ยวข้องทราบ เพื่อปรับปรุงแก้ไขการทำงาน

ขั้นตอนในข้อค้นพบของ สกล ความมุกส์ สอดคล้องกับงานวิจัยของ วิมล นาคพันธ์ (2527 หน้า 29) ในการศึกษาแผนการศึกษาของกลุ่มโรงเรียนว่า สามารถดำเนินการในการวางแผนและการบริหารแผน ตามที่สำนักงานการประถมศึกษาแห่งชาติ กำหนดไว้ในคู่มือการบริหารกลุ่มโรงเรียน

อย่างไรก็ตามในงานวิจัยของ สกล ความมุกส์ ยังได้สรุปปัญหาในการวางแผนว่ามีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่ง ประสงค์ ทักษิณ (2530 หน้า 267-268) มีข้อสรุปในการศึกษาเพื่อพัฒนาการวางแผนกลุ่มโรงเรียนที่เหมือนกันว่า กลุ่มโรงเรียนมีการปฏิบัติกิจกรรมน้อยกว่าความจำเป็นทุกกิจกรรมและมีปัญหาในการวางแผนทุกกิจกรรม ทำให้การวางแผนด้วยประสิทธิภาพ

4. ข้อค้นพบจากงานวิจัย ด้านการนำหลักสูตร ไปใช้ : งานสนับสนุนและสภาพปัญหา

ในการศึกษาความคิดเห็นของผู้บริหาร และครูโรงเรียนประถมศึกษาเกี่ยวกับการนำแนวปฏิบัติของโรงเรียนผู้นำการใช้หลักสูตร ไปใช้ในกลุ่มโรงเรียน ของ วิโรจน์ มังคละมณี (2527 หน้า 86-87) สรุปผลการวิจัยไว้ว่า ผู้บริหารและครูโรงเรียนผู้นำการใช้หลักสูตร เห็นว่า โรงเรียนประถมศึกษาในกลุ่มสามารถนำแนวปฏิบัติของโรงเรียนผู้นำการใช้หลักสูตร ไปใช้ได้ในระดับมากและจากการศึกษาในการให้บริการด้านหลักสูตรและการสอนของกลุ่มโรงเรียนประถมศึกษา ที่ อุไร สิทธิมงคล (2532 หน้า ค) กล่าวถึงลักษณะของการให้บริการไว้ดังนี้

1. ด้านเอกสารหลักสูตรและแนวทางการใช้หลักสูตร ได้ให้บริการ โดยจัดเอกสารหลักสูตรให้ยืมหมุนเวียนภายในกลุ่มโรงเรียน จัดทำเอกสารเนื้อหา แบบฝึกทักษะ และแบบบันทึกการสอน การจัดอบรมและให้คำปรึกษาหารือ หรือคำแนะนำเกี่ยวกับแนวการใช้หลักสูตร
2. ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน กลุ่มโรงเรียนให้บริการ โดยการจัดอบรม และจัดประชุมเชิงปฏิบัติการด้านการสอน จัดเอกสารทางวิชาการ ให้บริการที่ห้องสมุดกลุ่มโรงเรียน
3. ด้านการวัดผลและประเมินผลการศึกษา กลุ่มโรงเรียนให้บริการ โดยกำหนดเกณฑ์การประเมินผลการเรียนของกลุ่มโรงเรียน จัดสร้างแบบทดสอบไว้ใช้ร่วมกัน ให้คำปรึกษาและแนะนำเกี่ยวกับการตรวจสอบจุดประสงค์การเรียนรู้
4. ด้านสื่อและอุปกรณ์การสอน กลุ่มโรงเรียนบางกลุ่มได้ให้บริการ โดยการผลิตสื่อและอุปกรณ์การสอน จัดอบรมและสาธิตวิธีใช้พร้อมทั้งทำการประเมินและติดตามผลการใช้สื่อและอุปกรณ์การสอนของกลุ่มโรงเรียน

สำหรับงานสนับสนุนการนำหลักสูตร ไปใช้ โดยอาศัยกระบวนการนี้เท่านั้น สุดสวาท พลานันทกุลธร (2525 หน้า 193) พบว่า ควรจัดการนิเทศการศึกษาภายในกลุ่มโรงเรียน ประถมศึกษาอย่างยิ่งในงานต่อไปนี้ การจัดทำคู่มือการสอนวิชาต่าง ๆ การจัดหาเอกสารหลักสูตร จัดหาวัสดุเพื่ออำนวยความสะดวกแก่ครูในการทำสื่อการสอนนั้นใช้เอง การจัดทำข้อสอบร่วมกันเพื่อใช้ภายในกลุ่มโรงเรียน การจัดอบรมครูภายในกลุ่มโรงเรียนเกี่ยวกับการใช้หลักสูตร การอบรมวิชาการตามความต้องการและปัญหาที่เกิดขึ้นด้านการเรียนการสอน การจัดทำกำหนดการสอนเพื่อใช้ร่วมกันภายในกลุ่มโรงเรียนและจัดทำสื่อการสอน โดยใช้วัสดุราคาถูก

ส่วนสภาพการให้บริการด้านสื่อการสอนของศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียนนั้น จากการศึกษาดูตามการรับรู้ของเจ้าหน้าที่ศูนย์วิชาการ และครูในกลุ่มโรงเรียนโดย อรทัย พลฤกษ์วัฒนา-นนท์ (2527 หน้า 239) สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. สภาพศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียน ส่วนมากประสบปัญหาเกี่ยวกับสถานสื่อการสอนหลายประการ คือ ศูนย์วิชาการส่วนมากยังได้รับสื่อการสอนซึ่งสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติจัดไปให้ไม่ครบทุกรายการ สื่อการสอนซึ่งศูนย์วิชาการได้รับจากสำนักงาน

คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ จัดส่ง ไปให้ที่มีจำนวน ไม่น้อยที่ชำรุดและสูญหายไป นอกจากนี้สื่อการสอนของศูนย์วิชาการก็ยังมีจำนวน ไม่เพียงพอ และไม่ตรงกับความต้องการของ ครูในกลุ่มโรงเรียน รวมทั้งสื่อการสอนบางอย่างที่มีซ้ำซ้อนกับทางโรงเรียน ทำให้ครูไม่จำเป็นต้อง ใ้บริการ

2. การให้บริการด้านสื่อการสอนของศูนย์วิชาการส่วนมาก ยังประสบปัญหาการขาด ภาระในการเดินทาง เจ้าหน้าที่ที่มีจำนวน ไม่เพียงพอ ศูนย์วิชาการยังขาดการประสานงานกับ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง อีกทั้งศูนย์วิชาการก็ยังขาดความเอาใจใส่จากผู้บริหารศูนย์วิชาการด้วย ในด้านการประชาสัมพันธ์ ศูนย์วิชาการยังมีวิธีการประชาสัมพันธ์ไม่ดีเท่าที่ควร ครูผู้ให้บริการก็ ยังไม่สนใจให้บริการของศูนย์วิชาการ ส่วนครูที่ให้บริการก็ไม่ปฏิบัติตามระเบียบให้บริการ

3. ผลต่อการจัดการเรียนการสอน ทั้งครูที่เคยให้บริการและเจ้าหน้าที่ศูนย์วิชาการ มีความเห็นสอดคล้องกันว่า การให้บริการด้านสื่อการสอนของศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียนมีผลใน การพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของครูให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น แต่ครูก็ยังให้บริการน้อย ดั้งนั้นหากได้ปรับปรุงแก้ไขปัญหาด้านต่าง ๆ แล้วจะช่วยให้การให้บริการของศูนย์วิชาการมี ประโยชน์ในการพัฒนาจัดการเรียนการสอนมากขึ้นอีก

จากรายงานสรุปการประเมินผล โครงการพัฒนารูปแบบการปรับปรุงคุณภาพ การ ประถมศึกษาโดยคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2530 หน้า 30) สรุปสภาพปัญหาใน เรื่องความคิดเห็นของครูต่อศูนย์วิชาการและการใช้สื่อว่า สื่อขาดแคลนและขาดผู้ให้คำแนะนำ การใช้สื่อการเรียนการสอน ทั้งยังไม่มีการวิเคราะห์ และผลิตสื่อเพื่อใช้เป็นรายวิชา ซึ่งจะทำ ให้ครูผู้สอนประหยัดเวลา อันจะทำให้การใช้สื่อการเรียนการสอน ได้ผลเต็มที่

ปัญหาและอุปสรรคจากข้อค้นพบของงานวิจัยดังกล่าวข้างต้นคือ เอกสารหลักสูตร ไม่ เพียงพอ ขาดการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ขาดภาระในการเดินทาง การคมนาคม ไม่สะดวก ขาดความเอาใจใส่จากผู้บริหาร การประชาสัมพันธ์ไม่ดีเท่าที่ควร ครูส่วนใหญ่ไม่ สนใจการใช้สื่อ ส่วนงานนิเทศที่เป็นงานสนับสนุนนั้น พบข้อจำกัดว่าครูไม่มีเวลาให้กับงานนิเทศ การศึกษาภายในกลุ่มโรงเรียน ขาดงบประมาณ ขาดบุคลากรผู้เชี่ยวชาญ กรรมการบริหารกลุ่ม โรงเรียน ขาดความสนใจและความกระตือรือร้น ครูไม่เห็นความสำคัญของการนิเทศและขาด ศรัทธาต่อผู้ดำเนินการนิเทศการศึกษาภายในกลุ่มโรงเรียน